

DECIZIA Nr.903
din 6 iulie 2010

referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art.11 din
Ordonanța de urgență a Guvernului nr.55/2002 privind regimul de
deținere al câinilor periculoși sau agresivi

Publicată în Monitorul Oficial nr.584 din 17.08.2010

Augustin Zegrean	- președinte
Acsinte Gaspar	- judecător
Petre Lăzăroiu	- judecător
Mircea Ștefan Minea	- judecător
Ion Predescu	- judecător
Puskás Valentin Zoltán	- judecător
Tudorel Toader	- judecător
Iuliana Nedelcu	- procuror
Valentina Bărbățeanu	- magistrat-asistent

Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.55/2002 privind regimul de deținere al câinilor periculoși sau agresivi, excepție ridicată de Aurina Bodea în Dosarul nr.1.598/187/2008 ai Tribunalului Bihor - Secția penală.

La apelul nominal se constată lipsa părților, față de care procedura de citare a fost legal îndeplinită.

Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public. Acesta observă că se critică, în realitate, doar alin.(2) al art.11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.55/2002. Cu privire la acesta, pune concluzii de admitere a excepției de neconstituționalitate, apreciind că norma este lipsită de precizie atât în ceea ce privește dispoziția, cât și în ceea ce privește sancțiunea. Arată că lipsa de previzibilitate conduce la afectarea caracterului de lex certa al normei aplicabile și, implicit, în condițiile unei legi imprecise, la relativizarea garanțiilor care însoțesc dreptul la un proces echitabil, prevăzute de art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. În opinia sa, caracterul neprevizibil al normei prejudiciază și dreptul de a fi informat cu privire la natura și cauza acuzației, drept prevăzut de art.6 paragraful 3 din convenția menționată.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

Prin Încheierea din 15 ianuarie 2010, pronunțată în Dosarul nr.1.598/187/2008, **Tribunalul Bihor - Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art.11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.55/2002 privind regimul de deținere al câinilor periculoși sau agresivi.** Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de Aurina Bodea într-o cauză penală privind regimul de deținere al câinilor periculoși sau agresivi.

În motivarea excepției de neconstituționalitate autorul acesteia precizează că art.181 din Codul penal consacră infracțiunea de vătămare corporală simplă, iar art.182 din același cod, infracțiunea de vătămare corporală gravă. Arată că art.11 alin.(2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.55/2002 cuprinde o adăugire, prin care se completează o circumstanță de agravare, neprevăzută în art.181 din Codul penal. Mai arată că vătămarea corporală este gravă doar în încadrarea art.182 din Codul penal, nu și în cuprinsul art.181 din același cod. Susține că "această eroare de redactare a textului [...] duce la încălcarea dreptului la un proces echitabil prin denaturarea încadrării juridice într-o faptă mai gravă decât cea comisă".

Tribunalul Bihor - Secția penală nu și-a exprimat opinia cu privire la constituționalitatea textului de lege criticat. Această instanță a respins, inițial, excepția de neconstituționalitate ca inadmisibilă, considerând că prevederile de lege criticate nu au legătură cu soluționarea cauzei. Împotriva încheierii de respingere autorul excepției a declarat recurs, în soluționarea căruia Curtea de Apel Oradea - Secția penală și pentru cauze cu minori a apreciat că excepția întrunește condițiile de admisibilitate prevăzute de Legea

nr.47/1992 și a dispus sesizarea Curții Constituționale, fără să facă vreo apreciere referitoare la conformitatea textului de lege criticat cu dispozițiile Legii fundamentale.

Potrivit prevederilor art.30 alin.(1) din Legea nr.47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului nu și-au exprimat punctul de vedere asupra excepției, până la data întocmirii raportului.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție, precum și ale art.1 alin.(2), ale art.2, 3, 10 și 29 din Legea nr.47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile art.11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.55/2002 privind regimul de deținere al câinilor periculoși sau agresivi, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.311 din 10 mai 2002, aprobată cu modificări prin Legea nr.60/2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.183 din 24 martie 2003. Textul de lege criticat are următorul conținut:

- Art.11: "*(1) Neluarea măsurilor de prevenire a atacului canin de către proprietarul câinelui sau de deținătorul temporar al acestuia asupra unei persoane constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.*

(2) Dacă fapta prevăzută la alin.(1) a avut ca urmare vătămarea corporală gravă, pedeapsa este cea prevăzută la art.181-184 Cod penal.

(3) Dacă fapta a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani.

(4) Acțiunea penală prevăzută la alin.(1) și (2) se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, împăcarea părților înlătură răspunderea penală."

În opinia autoarei excepției de neconstituționalitate, textul de lege criticat contravine prevederilor art.21 alin.(3) din Constituție care consacră dreptul la un proces echitabil.

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că este întemeiată, urmând să o admită pentru motivele ce se vor arăta în continuare.

Analiza textelor de incriminare cuprinse în art.11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.55/2002 conduce la concluzia încălcării prevederilor constituționale și convenționale referitoare la dreptul la un proces echitabil, ca urmare a lipsei de claritate și previzibilitate a normei. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că legea trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea (Cauza *S.W. împotriva Marii Britanii*, 1995 sau Cauza *Cantoni împotriva Franței*, 1996). În acest sens, Curtea a remarcat că nu poate fi considerată "lege" decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite cetățeanului să își controleze conduita. Apelând la nevoia la consiliere de specialitate în materie, el trebuie să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, față de circumstanțele speței, consecințele care ar putea rezulta dintr-o anumită faptă (Cauza *Sissanis împotriva României*, 2007). Or, prevederile de lege ce formează obiectul prezentei excepții de neconstituționalitate nu întrunesc aceste exigențe.

Astfel, în primul rând, din cuprinsul art.11 alin.(1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.55/2002 nu rezultă dacă este vorba despre o infracțiune de pericol sau de rezultat. Cu alte cuvinte, textul este imprecis, întrucât poate include varianta unei infracțiuni de rezultat, dar și a uneia de pericol, fără să facă vreo distincție. Acest lucru rezultă din faptul că alin.(1) incriminează ca infracțiune și ipoteza în care neluarea măsurilor de prevenire a atacului canin de către proprietarul câinelui sau de deținătorul temporar al acestuia asupra unei persoane nu se soldează cu niciun fel de vătămare a vreunei persoane, limitele pedepsei fiind aceleași atât pentru varianta infracțiunii de pericol descrise, care, deci, nu produce vreo vătămare, cât și pentru varianta infracțiunii de rezultat, care poate avea consecințe de gravitate diferită, culminând cu decesul victimei. De fapt, prin aplicarea dispozițiilor alin.(2) ale art.11 din ordonanța de urgență se poate ajunge chiar la situația ca, din lipsa reperelor clare privitoare la individualizarea pedepselor, pedeapsa aplicată să fie mai mare atunci când neluarea măsurilor de prevenire a atacului canin nu a avut nicio urmare vătămătoare decât în cazul în care o astfel de vătămare s-a produs. Astfel, în ipoteza unei infracțiuni de pericol, deci neurmată de un rezultat, sancțiunea, constând în închisoare de la 6 luni la 5 ani, este mai severă decât la acea infracțiune de rezultat la care fapta prevăzută în alin.(1) are ca urmare o

vătămare corporală din culpă, prevăzută de art.184 alin.(1) din Codul penal, pentru care sancțiunea constă în închisoare de la o lună la 3 luni sau amendă. În plus, în ipoteza unei infracțiuni de rezultat, fapta incriminată de art.11 alin.(1) din ordonanța de urgență absoarbe infracțiunea de loviri sau alte violențe prevăzută de art.180 din Codul penal.

Curtea observă că textul de lege criticat este deficitar din perspectiva lipsei de corelare cu prevederile din Codul penal la care art.11 din ordonanța de urgență face trimitere, ceea ce este de natură să genereze confuzii și incertitudine cu privire la consecințele inacțiunii descrise în norma de incriminare, dar și dificultăți în ceea ce privește interpretarea și aplicarea textelor de lege criticate. Astfel, prin compararea limitelor pedepsei prevăzute la art.11 alin.(1), și anume de la 6 luni la 5 ani, cu cele prevăzute pentru infracțiunile incriminate de art.181-184 din Codul penal, la care face trimitere art.11 alin.(2), se observă o discrepanță în ceea ce privește consecințele faptei, astfel cum s-a exemplificat mai sus.

În plus, Curtea observă că alineatul al doilea al art.11 din ordonanța de urgență consacră o formă agravată a faptei prevăzute la alin.(1), atunci când aceasta are ca urmare o vătămare corporală gravă, însă face trimitere la regimul sancționator consacrat pentru vătămarea corporală - art.181 din Codul penal, vătămarea corporală gravă - art.182 din Codul penal, lovirea sau vătămrile cauzatoare de moarte - art.183 din Codul penal, respectiv vătămarea corporală din culpă - art.184 din Codul penal. Agravanta ia în considerare pericolul social sporit, rezultat din urmările alternative specifice vătămării corporale grave, dar face trimitere fie la regimul sancționator mai puțin sever consacrat pentru infracțiunea de la art.184 din Codul penal, fie la regimul sancționator mai aspru instituit pentru lovirea sau vătămrile cauzatoare de moarte - art.183 din Codul penal.

Fapta având ca urmare moartea victimei este incriminată de două ori, însă este sancționată cu pedepse diferite. Astfel, pe de o parte, în enumerarea limitativă de la alin.(2) se regăsesc și lovirea sau vătămrile cauzatoare de moarte - art.183 din Codul penal, pentru care sancțiunea constă în închisoare de la 5 la 15 ani, iar, pe de altă parte, potrivit alin (3), dacă fapta a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani. Prin urmare, există o gravă necorelare și în ceea ce privește relația dintre alin.(3) al art.11 din ordonanța de urgență și art.183 din Codul penal. Ambele incriminează vătămarea care a avut ca urmare moartea victimei. În ceea ce privește elementul subiectiv, infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte prevăzută de art.183 din Codul penal, pedepsită cu închisoarea de la 5 la 15 ani, nu poate fi săvârșită decât cu intenție depășită (praeterintenție).

Viciul de redactare constând în lipsa de corelare a limitelor de pedeapsă afectează garanțiile constituționale referitoare la dreptul la un proces echitabil. În acest sens, Curtea reține că acest drept este un drept complex, care are mai multe componente. Printre acestea se regăsește, astfel cum rezultă din jurisprudența mai sus amintită a Curții Europene a Drepturilor Omului, și dreptul destinatarului normei de a fi informat într-o manieră lipsită de ambiguități asupra comportamentelor interzise, pe care este obligat să le evite. Pentru ca acest drept să fie asigurat în mod efectiv, enunțurile juridice trebuie să fie clare, precise și explicite, astfel încât să îl poată avertiza în mod inechivoc asupra gravității consecințelor nerespectării prescripțiilor legale cuprinse în acestea. Or, dispozițiile art.11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.55/2002 nu respectă aceste cerințe esențiale de redactare.

De asemenea, în conceptul de proces echitabil este inclus și dreptul la o apărare eficientă. Aceasta nu poate fi realizată în condițiile în care există o incertitudine cu privire la quantumul pedepsei pe care instanța o poate aplica pentru fapta prevăzută la art.11 alin.(1). Judecătorul însuși se află în dificultate, fiind pus în situația de a opta între mai multe variante posibile, în lipsa unei reprezentări clare a regimului sancționator aplicabil. Din cauza manierei defectuoase de redactare a textului de lege criticat, individualizarea judiciară a pedepsei nu poate fi făcută de instanță decât în mod arbitrar, aproximativ, în funcție de aprecieri lipsite de obiectivitate.

În fine, Curtea constată că alin.(4) al art.11 din ordonanța de urgență cuprinde, de asemenea, vicii de redactare, întrucât folosește o formulare improprie. Potrivit acesteia, acțiunea penală prevăzută la alin.(1) și (2) se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. Legiuitorul a incriminat în alineatele menționate fapte socialmente periculoase, consacrand infracțiuni, de pericol sau rezultat, nicidecum o acțiune penală. Se observă însă că atât în cazul vătămării corporale grave - art.182 din Codul penal, cât și în cazul lovirilor sau vătămărilor cauzatoare de moarte - art.183 din Codul penal, la care textele de incriminare fac trimitere, acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu. În ultima ipoteză nici nu este posibilă incidența principiului disponibilității, în condițiile în care fapta are ca urmare moartea victimei. Cu toate acestea, art.11 alin.(4), care stabilește că acțiunea penală

"prevăzută la alin.(1) și (2)" se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, se referă inclusiv la infracțiunea de neluare a măsurilor de prevenire a atacului canin care a avut ca urmare vătămarea corporală cauzatoare de moarte. Într-o asemenea ipoteză, este, desigur, evidentă lipsa de logică internă a reglementării, care o privează de eficiență și lasă neacoperită modalitatea de declanșare a acțiunii penale. Se poate presupune că aceasta va fi pornită din oficiu, dar, la fel de bine, se poate presupune că va fi pornită doar la plângerea prealabilă a rudelor apropiate. Dar norma juridică, în special cea de natură penală, trebuie să conțină reglementări riguroase, cea supusă, în cazul de față, controlului de constituționalitate fiind însă ambiguă și lipsită de precizie. Aceeași este situația și în ceea ce privește fraza a doua a alin.(4), care prevede că împăcarea părților înlătură răspunderea penală, întrucât, de vreme ce victima a decedat, nu este posibilă ipoteza împăcării părților.

Așadar, art.11 conține o multitudine de inadvertențe, prezentând deficiențe grave de redactare care îi conferă un caracter neconstituțional. Curtea observă că, în ceea ce privește tehnica legislativă, textul ar fi trebuit elaborat fie ca o normă specială, cu reglementări distincte, care să creeze un regim sancționator specific, fie ar fi trebuit să impună un sistem de sancționare corelat cu cel prevăzut de Codul penal pentru infracțiunile de vătămare corporală. Or, art.11 instituie un regim mixt și confuz, derutant atât pentru persoana care se poate afla în ipoteza normei, cât și pentru instanța chemată să aprecieze cu privire la vinovăția acesteia și să individualizeze în mod judicios pedeapsa corespunzătoare faptei, în funcție de gravitatea urmărilor acesteia.

Este necesar ca textul să fie regândit în ansamblul său. Deficiențele art.11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.55/2002, astfel cum au fost revelate în cele de mai sus, trebuie corectate de Guvern, în concordanță cu dispozițiile art.147 alin.(1) din Constituție. Incriminarea comportamentului periculos al proprietarilor sau posesorilor de câini periculoși sau agresivi este fără îndoială necesară, acesta reprezentând o amenințare gravă la adresa vieții și siguranței personale a cetățenilor. Norma penală sancționatoare trebuie să întrunească însă, așa cum s-a arătat, exigențele de precizie, claritate și, implicit, previzibilitate, impuse, cu valoare de principiu, de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în materia dreptului la un proces echitabil.

Curtea observă totodată că prevederile art.11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.55/2002 au mai format obiect al controlului de constituționalitate, fiind analizate însă prin prisma unor critici diferite. Prin Decizia nr.234 din 9 martie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.324 din 11 aprilie 2006, raportându-se la dispozițiile art.16 alin.(1) și art.24 alin.(1) din Constituție, Curtea a respins ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate. În cauza de față, criticile formulate au relevat aspecte cu examinarea cărora Curtea nu fusese investită în cadrul soluționării excepției asupra căreia s-a pronunțat prin decizia amintită. Prin urmare, reconsiderarea soluției pronunțate cu acel prilej se justifică prin nouitatea argumentelor invocate în prezenta motivare a criticii de neconstituționalitate.

Curtea constată că, în acord cu jurisprudența sa, spre exemplu, Decizia Plenului Curții Constituționale nr.1/1995 sau Decizia nr.1.415 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.796 din 23 noiembrie 2009, puterea de lucru judecat ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta. În consecință, atât Parlamentul, cât și Guvernul, respectiv autoritățile și instituțiile publice urmează să respecte întru totul atât considerentele, cât și dispozitivul prezentei decizii.

Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(1) și (4) din Constituție, precum și al art.1- 3, al art.11 alin.(1) lit.A.d), al art.29 și al art.31 din Legea nr.47/1992,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Aurina Bodea în Dosarul nr.1.598/187/2008 al Tribunalului Bihor - Secția penală și constată că prevederile art.11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.55/2002 privind regimul de deținere al câinilor periculoși sau agresivi sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința publică din data de 6 iulie 2010.